

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Türkische Texte mit französischer Übersetzung - Cod. St. Märgen 1

[Straßburg?], [um 1720]

Grammaticae turcicae pars prima

[urn:nbn:de:bsz:31-161021](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-161021)

GRAMMATICÆ TURCICÆ
 PARS PRIMA
 DE
 ORTHOGRAPHIA.

CAPUT PRIMUM

De literis.

SCIENDUM in primis Turcas Persasque ex quo Mahometismus invaluit ab Arabibus, ut religionem, ita etiam literas sumpsisse, eisdemque nexûs ac ductûs characterum usurpare, adeoque (quod plerisque Orientalibus commune est) à dextra ad sinistram versus legere, ita ut necessariò initium librorum sit ubi nostrorum finis esset. Sciendum secundò, Turcas non tantùm ad supplendos defectûs suæ origine aliàs & usu barbaræ linguæ, sed etiam ad elegantiam sermonis, qui modò cultissimus dici potest, uti passim tam in loquendo, quàm præcipuè in scribendo vocibus, phrasibus sententiisque linguæ Arabicæ origine, usu, majestare, & verborum copiâ nobilissimæ ac antiquissimæ, simul & Persicæ nulli fortè alii suavitate ac elegantia secundæ, ita ut qui has duas ignorârit, Turcicam ritè callere nunquam dici possit, ideòque singulis capitibus hujus Grammaticæ Turcicæ subjungi observationes ac præceptiones utriusq; linguæ Arabicæ & Persicæ. Notandum postremò, cùm præcipuus hujus Operis scopus & objectum sit Sacræ Cæsareæ Majestatis Domini mei Clementissimi, cum Turcico quippe Imperio tam ampla longè latèque diducta confinia habentis, servitium promovere, adeoque modum interpretandi ea, quæ à Turcis ad hanc Cæsaream Aulam perscribuntur, & cum Legatis Nuntiisque Turcicis inde huc advenientibus de rebus publicis & privatis agendi facilitare; ideo hîc primariò & principaliter tractari Grammaticam Turcicam, & eam præcipuè assignari literarum aliàs dictis tribus linguis communium pronunciationem, quâ moderni Turcæ, præsertim Constantinopolitani seu Aulici, utuntur in efferendis literis legendisque libris Arabico-Persico-Turcicis.

Proponunt igitur Turcæ pueris aliisque suæ linguæ studiosis addiscendum hujusmodi Alphabetum.

28 27 26 25 24 23 22 21 20 19 18 17 16 15 14 13 12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1
 ا ب ت ث ج ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ غ ف ق ك ل م ن و ه و ل ا ي
 je lam elif he waw nun mim lam kef kaf se ghain ain zy ty zad sad sin sin ze re zal dal chy ha gim se te be elif

Sic demptâ *lam elif*, quæ non est propriè litera simplex, sed sunt duæ, nimirum *lam*, & *elif*, quæ dum conjunguntur, paulò aliter pinguntur quàm in propria forma separata; numerantur viginti octo Literæ, omnesque censentur consonantes; ad exprimendas enim vocales habent tantummodo certas notas, de quibus infra.

Cùm autem Turcæ habeant suum peculiare *ك*, quod vocant *صاغر نون saghy nun*, & præterea quatuor alias literas mutuuntur à Persis, quas tribus punctis superadditi, ab aliis sui similibus distinguunt, nimirum *پ pe*, *چ çim ç*, *ژ je*, & *گ g*, quæ aliàs *کاف کاف عجمي kaf* appellatur, tale possumus conficere Alphabetum, quale sequens exhibet pagina.

A Potestas

Grammatica Turcica

Potestas	Nomen	Figura	In fine dictionis,		Extra finem dictionis,		Ordo	
			annexa prae-	non annexa	annexa prae-	non annexa		
			ced.	preced.	cedenti.	precedenti.		
Α	<i>A e i ü</i> , Ex gutture, seu Spiritus lenis Graecorum.	الف <i>elif</i> , alif a,	Elif	ا	ا	ا	ا	1
Β	<i>B Italicum.</i>	با <i>bā</i> , seu	Be	ب	ب	ب	ب	2
Π	<i>P.</i>	باي عجمي <i>bāi āgemī</i>	Pe	پ	پ	پ	پ	3
Τ	<i>T.</i>	تا <i>tā</i>	Te	ت	ت	ت	ت	4
Σ	<i>S Ital. Polon.</i>	ثا <i>sā</i>	Se	ث	ث	ث	ث	5
Γ	<i>G Ital. ante e, i, g.</i>	جيم <i>gim</i>	Gim	ج	ج	ج	ج	6
Κ	<i>C Ital. ante e, i.</i>	جيم عجمي <i>gimī āgemī</i>	Cim	چ	چ	چ	چ	7
Η	<i>H ex inno pectore tractum.</i>	حا <i>hā</i>	Ha	ح	ح	ح	ح	8
Χ	<i>Ch Polon.</i>	خا <i>chā</i>	Chy	خ	خ	خ	خ	9
Δ	<i>D.</i>	دال <i>dāl</i>	Dal	د	د	د	د	10
Ζ	<i>Z Gall. Polon.</i>	ذال <i>zāl</i>	Zal, zel.	ذ	ذ	ذ	ذ	11
Ρ	<i>R.</i>	را <i>rā</i>	Re	ر	ر	ر	ر	12
Ζ	<i>Z Gall. Polon.</i>	زا <i>zā</i>	Ze, zejn	ز	ز	ز	ز	13
Ι	<i>I consonans Gall. j.</i>	زاي عجمي <i>zāi āgemī</i>	Ié Gall.	ژ	ژ	ژ	ژ	14
Θ	<i>S Ital. Polon.</i>	سين <i>sīn</i>	Sin	س	س	س	س	15
Ψ	<i>Ch Gall. sch Germ. s.</i>	شين <i>šīn</i>	Chin Gal.	ش	ش	ش	ش	16
Ξ	<i>S quasi duplex.</i>	صاد <i>sād</i>	Sad	ص	ص	ص	ص	17
Ξ	<i>Z quasi duplicatum.</i>	ضاد <i>zād</i>	Zad	ض	ض	ض	ض	18
Υ	<i>T ex gutture q. th.</i>	طا <i>thā, tā</i>	Ty, thy	ط	ط	ط	ط	19
Φ	<i>Z q. geminatum.</i>	ظا <i>zā</i>	Zy	ظ	ظ	ظ	ظ	20
Ψ	<i>A y o gutture prolat. a.</i>	عين <i>ājn</i>	Ajn	ع	ع	ع	ع	21
Ξ	<i>Gh Anglicum, gh.</i>	عين <i>ghajn</i>	Ghain	غ	غ	غ	غ	22
Β	<i>F Ital.</i>	فا <i>fā</i>	Fe	ف	ف	ف	ف	23
Κ	<i>K, serè kh Germ.</i>	كاف <i>kāf</i>	Kaf	ق	ق	ق	ق	24
Κ	<i>K cum i. h.</i>	كاف <i>kāf</i>	Kief	ك	ك	ك	ك	25
	<i>N finale Gallicum. n-</i>	صاغر نون <i>saghyr nūn</i>	Nun	ك	ك	ك	ك	26
Ξ	<i>G Polon. cum i, g.</i>	كاف عجمي <i>kāfi āgemī</i>	Ghief	ك	ك	ك	ك	27
Λ	<i>L.</i>	لام <i>lām</i>	Lam	ل	ل	ل	ل	28
Μ	<i>M.</i>	ميم <i>mīm</i>	Mim	م	م	م	م	29
Ν	<i>N.</i>	نون <i>nūn</i>	Nun	ن	ن	ن	ن	30
Ξ	<i>W.</i>	واو <i>wāw</i>	waw, wau	و	و	و	و	31
Η	<i>H Gall. Germ.</i>	ها <i>hā</i>	He	ه	ه	ه	ه	32
Ι	<i>J consonans Germ.</i>	يا <i>jā</i>	Jc.	ي	ي	ي	ي	33

Sic igitur possent numerari literæ Turcicæ 33. quas tamen ipsi Turcæ solo Arabico contenti Alphabeto ad numerum 28. restringunt, پ pe enim reducunt ad ب be, چ cim ad چ gim, ژ je ad ز ze, & utrumque ك sāghyr nun, & کەfi āgemī, seu گەf ad simplex کەf, quod nos quoque in Lexico nostro observamus.

Ratione autem formæ sunt tantum literæ 17. aut si ک کەf & ل lam simul ponas, 16. ا ب ج د ر س ص ط ع ف ك ل م ن و ه ي. Cæteræ enim ab his distinguuntur punctationibus, immo in colligatione scripturæ & in medio dictionis eodem modo cum ا ب be scribuntur etiam ا ن nun, & ا ج je, ut in Alphabeto superiori videre est.

Sunt quidem, ut apud Hebræos, ita apud Arabes & Turcas literæ omnes consonantes, sed ا و ي elif, waw, je habent etiam sæpe sonum vocalium in fine syllabæ, ut in پاشا pāsā, quod nos dicimus Balsā, قورو kuru, ficcus, ديري diri, vivus, &c. de quo fufius infra.

Cæterum antequam valorem literarum Turcicarum aliaque in lectione consideranda fufius explicemus, quia jam posuimus aliqua exempla secuturaque sunt plurima, ad faciliorem Studiosorum intelligentiam nostris characteribus expressa aut descripta, prius exponendum videtur quibus literis aut characteribus utar ad exprimendas eorum literas aut pronuntiationes exoticas, seu quomodo pronuntiari debeant literæ nostræ, quibus hinc utor, aliàs quilibet suo modo posset eas legere adeoque plerumque impingere.

Sit ergo digressivum, at necessarium

CAPUT SECUNDUM

De valore characterum nostrorum, quibus utor ad exprimendam pronuntiationem literarum aut lectionem vocum Turcico-Arabico-Persicarum.

a Litera *a* sine nota aut accentu utor passim in Turcicis, ut *a* in Arabicis & Persicis vocibus, ad exprimendam notam vocalem \bar{a} ante & post literas duriores, quæ sunt ا ب ج د ر س ص ط ع ف ك, ubi debet efferri clarè, ferè ut *a* Italicum aut Gallicum, seu, ut à Polonicum & Hungaricum, sed est naturâ suâ breve ad differentiam sequentis \bar{a} . Quòd si quando utor *a* in vocibus Turcicis, id indicare volo, pronuntiari posse ut *a* clarum, prout fit communiter & à vulgo, sæpe autem à doctioribus proferri ut *e* nostrum, ut in declinationibus explicabitur.

\bar{a} Hæc litera sic notatâ \bar{a} utor ad exprimendum ا elif cum \bar{m} medda, seu positum absque vocali propria post consonantem و \bar{u} istum, seu feth, aut ut nostratibus Phatâ affectam; estque hoc \bar{a} naturâ suâ longum, & quidem notabiliter debet protrahi. Pronuntiatur autem idem \bar{a} ab Arabibus quidem Nationalibus ferè ut *e* nostrum productum, sed à Turcis (extra Alcoranum) proferitur ut *a* Polonicum sine accentu in dictione v.g. dam, do, & ut *a* Germanicum, seu Austriacum in dictione v.g. Batter/Pater, & æquivalet ferè diphthongo Gallicæ *au* in dictione haut, altus; est enim semper longum.

b Litera *b* exprimit Turcicam ب be, & proferenda est ut in Gallicis, Italicis & Polonicis, non verò ut in Germanicis, ubi confunditur sæpe cum *p*, aut cum *w*.

c Literam *c* prout pronuntiatur ante *a* o u, seu pro *k* nusquam adhibeo, sed loco illius pono ubiq; *k*. Verùm \bar{c} cum accentu utor ad exprimendum چ cim, quod æquivalet *c* Italico, seu Romano ante *e*, & *i*, in dictione v.g. Cecità, Cecitas, quod Germanus ferè scriberet tsch; Et quidem hætenus semper sic scripseram ad intelligentiam nonnullorum Germanorum, quibus rudimenta hujus linguæ tradideram, sed ad parcendum typo satiùs sic per \bar{c} Italicum exprimendum duxi. Quòd si invenias cia, ciu, unâ syllaba profer, sicut in Italicis, seu ut Germanicum tscha / tschu / atque eodem modo si sine *i*, ca, lege tscha.

ch Literis *ch* utor ad exprimendam Turcicam چ chy, debet autem efferri paulò fortiùs quàm apud Polonos, non autem cum tali sibilò aut razione, quâ suum ch efferunt Germani, sed liberiùs spiritum illum fortem ex imo pectore tractum emittendo citra compressionem oris.

Grammatica Turcica

4

- d* *d*, est pro *د dal*, efferturque ut in Gallicis, Italicis & Polonicis.
- e* Litera *e* exprimit notam vocalem *ē* ante & post literas, quas voco leniores, nimirum *ب ت ث ج د ذ ر ز س ش ف ك ل م ن و ي*. Proferatur autem *e* semper clarè, ut in prima syllaba vocum *Ital. effere*, & *Gall. estre, esse*; nisi cum loco *ي ē* ponitur in Turcicis, v. g. in *دیمک dimek*, quod sæpe & liberè scribitur etiam *دمک demek*, tunc illud *e* legitur ferè ut Gallicum *é* quasi esset scriptum *دموک demok*.
- f* Litera *f* ponitur pro *ف fe*, & pronuntiatur ut *ph*, seu ut *f* Gallicum, Italicum, Polonicum.
- g, gh* *g* solum, prout pronuntiatur ab Italis, Gallis aut Polonis ante *n o u l & r* nufquam adhibeo; cum enim Turcæ illud propriè nunquam sic legant, sed cum *h* unitum, ut sit *gh*, quod efferunt sicut moderni Græci suum *γ gamma*, sic ad exprimendum *غ ghajn* utor literis *gh*, ubi debet simul cum *g* audiri *h*, v. g. *غنی ghanī*, non *ganī*.
- g̃* Literam *g̃* sic transversâ supernè notâ affectam adinveni ad exprimendam Turcicam *ج gim*, valetque *g* Italicum in *Generale*, *Generalis*, & *ginocchio*, genu, paulòque duriùs quàm *dz̃* Polonicum in dictione *dz̃iti* / ferus, quod scriberet Italus *gichi*. Ubi autem inveneris *gia, giu, vel gio* pro *جا, vel جو*, lege illud ad modum unius syllabæ, ut faceret Italus *gia, giu, gio*, & Polonus *dz̃ia / dz̃iu / dz̃io*.
- g̃* Literam *g̃* cum superaddito parvulo *i* pariter adinveni ad exprimendam Persicam *گ̃ gef*, proferaturque ut *g* durum cum admixto seu quasi adjuncto *i*, ut si sequatur alia vocalis faciat unicam cum ea syllabam, ut in monosyllabo *گ̃ gef* videre est, Gallus scriberet *guief, vel guef*, Italus *ghief*, Polonus *gief*, Hungarus verò ferè scriberet *gyef*, aliàs Germanis prolatu accidit difficile, uti alia etiam multa.
- h* Litera *h* utor ad exprimendas literas *ح ha*, & *ه he*, quantumvis inter se pronuntiatione differant, ut infra explicabitur.
- i* Literam *i* adhibeo ad exprimendam notam vocalem *ē*, seu *kef* aut *kefre*, ante & post literas illas leniores, de quibus supra; pronuntiatur autem ut apud Germanos, Polonos, Italos, sive sit consonans, sive vocalis, sed prescè, ut illud in voce *finis* legunt Itali, Galli, &c. ad differentiam *ī y*, quod longè aliter pronuntiandum dicam. At *i*, seu *i* longum ponitur ad exprimendum *ي je* absque alia vocali annexum consonanti præcedenti in Arabicis & Persicis, ut in *دين din* a. religio, & *دید did* p. vidit, ubi syllaba producitur, & *i* notabiliter protrahitur.
- j* *j* est ad designandam *ي je* consonantem, licet *i* etiam sæpe idem denoter.
- j̃* Tale *j̃* tribus punctis notatum adhibeo ad exprimendum Persicum *ج̃ je*, seu *ژ̃* *agemi*, proferturque ut *j* consonans, aut ut *g* ante *e*, & *i* apud Gallos, v. g. in dictionibus *Jay, habeo, General, Generalis*, & ut *ż* Polonicum in dictione, v. g. *iaż, vel iażi* cá, *Rubellio, erythrinus*.
- k* Litera *k* sine addito est pro *ك kaf*, legendumque ut *k*, seu *kh* Germanicum, & *k* Polonicum, admixtâ aliquâ aspiratione gutturali.
- k̃* *k̃* cum parvulo *i* superscripto est pro *ك̃ kef*, proferturque simul cum *i* eo modo, quo diximus efferendum *g̃*, hoc est, illud *i* debet simul cum *k̃* pronuntiari & cum sequente alia vocali unam syllabam efficere, ut *ك̃ kef* monosyllabum, scriberet Gallus *quief, vel quef*, Italus *chief*, Polonus *kief*, ut *کپک kepek*, fures, *semola*.
- l, l̃* *l* est pro *ل lam* proferturque ut in Germanicis, Italicis, Gallicis. Quòd si sit incisum aut cancellatum, respondet *l̃* cancellato Polonico paulò leniùs pronuntiato.
- m* Litera *m* est pro *م mim*, pronuntiaturque ut in Italicis, Germanicis, &c.
- n* Litera *n* est pro *ن nun*, & pronuntiatur ut Nostratibus.
- n-* Si autem addatur lineola sic *n-* adhibetur pro *ن saghyr nun*, & profertur ut Græcum *ν*, seu *γ* ante *γ, ξ, χ*, & ante *κ kappa*, quod *κ* tunc induit sonum *γ gamma*, ut in *νιφανα*, quasi *νιφανα pephanga*, vocaturque hoc *γ* à Nigidio *γ*, aut *ν* adulterinum, unde si vis, vocemus hoc nostrum *n-* pariter *n* adulterinum, quale videtur esse etiam in Latinis *anguis, angustia, increpat, ingenuus*, ubi *n* haud integrè pronuntiatur, cum lingua palatum non feriat. Taliter in Gallicis effertur *n* finale in dictionibus, v. g. *mon, meus, latin, latinus, mien, meus, &c.* In Venetorum, Bononiensium aliorumque Dialectis, pari modo *n* finale profertur non integrè; Polonus quoque habet quid simile, v. g. in *ma, meam*, quod Gallus scriberet *mon*. Facile autem tale *n* exprimes, si volens *n* pro-

n pronuntiare linguam à preffione palati retrahas, v. g. صكره *son-ra*, post, Gallus deberet distinguere in duo vocabula sic *son ra*, Polonus autem scriberet *sarà*, quod ignari pronuntiant vulgariter *songra*, quasi adesset *g*. præsertim autem hoc accidit & unice ante *r*, seu *r*, *re*, ut hic, & in تكري *tan-ri*, Deus, quod ferè efferunt *tangri*.

o Litera *o* utor ad exprimendum و *ütürü*, seu Arabicè *و* *zemmaut* *و* *zemma*, Nostris *Dhamma* ante literas plerumque illas duriores in litera *a* & *e* specificatas, & hoc peculiariter in Turcicis, proferturque ut *o* pressum Gallicum & Italicum in dictione *contra*, *contre*, *contra*, aut ut Polonicum *o* cum accentu in dictione *wschód*, Ortus, hoc est sono accedente potiùs ad *u*, non autem claro, ut Germanis profertur accedente ad *a*, sic in supradicta voce صكره *son-ra*, post, صومق *formak*, Sciscitari, &c.

ö Hæc litera *ö* est pro و *waw* otiosa post consonantem in Turcicis, sonatque ut diphthongus Gallica *eu* in *peu*, parum, seu ut profertur tale *ö* à Germanis superioribus in voce *Rönig*, Rex, & ab Hungaris in voce *öröm* / gaudium, Gallus scriberet *eurcum*.

p *p* est pro پ *pe*, efferturque ut in Italicis, Gallicis, Polonicis, nec unquam confundatur cum *b*, quod frequens est Germanis.

r *r* est pro ر *re*, sonumque habet ut apud Germanos, Italos.

s Litera *s* utor ad exprimendas literas ث *se*, س *sin*, & ص *sad*, pronuntiatque ut *s* Italicum ac Polonicum, & ut Gallicum initiale, ut in *Il sera*, *sarà*, erit. Profertur tamen fortiùs & cum vehementiori sibilo, quando est pro ص *sad*.

š *š* Punctatum seu accentu notatum mutuatus sum à Polonis ad exprimendum Turcicum ش *šin*, quod Galli scriberent per *ch*, ut in *cheual*, Equus, Itali ferè per *sc*, ut in dictione *scemare*, minuere, Germani rectè per *sch*, ut in *Schade* / damnum; Etsi Poloni suum *š* paulò leniùs efferunt, id feci ad parcendum multitudini literarum.

t Litera *t* utor ad exprimendas Turcicas ت *te* & ط *ty*, licet hæc multò fortiùs pronuntietur & cum aspiratione, quasi esset *th*, vel instar duorum *tt* fortiter dentes superiores feriendo. Cave tamen, ne pronunties *t* (ut interdum fit in Germanicis) uti *d*, licet in Turcicis unum in alterum sæpe transmutetur, ut infra dicitur.

u *u* semper pono pro vocali, nam pro consonante adhibeo *w*; Utor ego *u* ad exprimendam vocalem و ante & post duras illas literas superiùs specificatas, cum tamen sæpe etiam per *o* exprimat, sitque non rarò *ö* & *ü* pro و vocali in Turcicis. Profertur autem *u*, ut à Germanis, Italis, Polonis, & ut *ou* à Gallis, aut à Græcis &.

ü Quòd si longum sit *ü* sic notatum, est pro و *waw* posito absque vocali post consonantem vocali affectam in Arabicis & Persicis, ut دود *dūd* a. Vermis, p. Fumus, ubi notabiliter protrahitur.

ü Litera *ü* cum duobus supernè punctis adibetur ad exprimendam vocalem *ü* ante & post consonantes leniores supra specificatas, proferrique debet, ut *u* Gallicum, seu ut tale *ü* Populis superioris Germaniæ plerisque profertur, Italis aliàs, Polonisque prolatu difficile.

w Litera *w* utor pro و *waw* consonante, pronuntiatque ut apud Polonos & Germanos, non tamen fortiter collidendo labia, ut Germani faciunt, illud pronuntiantes ferè instar nostri *b*; Immò in vocibus præcipuè Arabicis effertur sono magis ad *u* vocalem accedente, ut in dictione monosyllaba خوف *chawf*, legitur ferè *chauf* unâ syllabâ; Et sic quidem semper ab Arabibus pronuntiat, (habent, ni fallor, quid simile Angli) adeoque nusquam ut *f* proferri debet, ut fit apud Polonos, & Germanos ante alteram duram consonantem.

y Litera *y* utor ad exprimendam vocalem *y* ante & post consonantes duras supra designatas, estque medio quodam sono efferendum inter *e*, & *i*, quod facile fiet, si volens proferre *i* non applices linguam dentibus inferioribus, sed eam potiùs retrahas, & sine compressione oris proferas, & paulò quidem vehementiorem emittendo spiritum, quàm Poloni faciant in prolatione sui *y* proximè ad hoc Turcicum accedentis.

z Litera *z* utor ad exprimendas Turcicas ذ *zal*, ز *ze*, ض *zad*, & ط *zy*, licet hæc duæ ultimæ vehementiore edantur sono, ut in sequenti fusiùs capite explicabitur, *z* autem pronuntiarì volo, non ut Italicum aut Germanicum, sed ut Gallicum in dictione *zélé*, *zelo estuans*, & ut Polonicum in dictione *zabic* / occidere.

Tandem notam ^a supra literam aut inter, seu post literas positum ad exprimendum Turcico-Arabicum ξ *ejn* quod respondet Hebraico ע Quod quidem ξ *ejn* est consonans gutturalis, quæ, ut in sua Grammatica Turcica explicat *Maggio* in profunda parte gutturis formatur, magnâ faucium dilatatione, atque innixâ extremitate linguæ interiori subtrus inferiores dentes profertur, cum quodam gutturis fragore ut ajunt, instar vocis vituli matrem vocantis, sine narium adminiculo, qualem sonum, addo ego, ederet dolore pressus aliquis vim sibi quandam inferens ad aliquid faciendum, quod certè vivam docentis vocem requirit. Quomodo autem hac notâ ^a utar meliùs in syllabario percipies.

His itaque præmissis, percurramus singulas literas Turcicas, & quid valeant explicemus.

CAPUT TERTIUM

De sono & recta pronuntiatione literarum.

- E** Lif ل aspiratio lenissima eadem est ac prima Hebræorum litera א *aleph*, estque consonans gutturalis, seu quæ in summo gutture formatur, aliàs cuiusque latinorum vocalis æmulatur sonum, & sic valet juxta vocalem quæ illi superadditur *a e i o u y ö ü* ut infra patebit. Cæterum ل *elif* in Persicis nonnullis vocabulis, ut & articulare ac servile in Arabicis sæpe non legitur, quod lexicon & usus docebunt, & infra, peculiariter in conjugationibus verborum, percipies; Immò in Persicis quum vocalis per literam ل ut etiam و per و , & ي per ي producuntur, promiscuè eadem passim corripuntur abjectis literis اوى ut دهان *dehân*, دهن *deben*, os, oris, راه *râh*, راه *reh*, via, ديه *dih*, ده *dih*, pagus, بگيرد *bigired*, بگيرد *bigired*, capiet بيرون *birün* بيرون *birün*, procul ديگر *diger*, ديگر *diger*, aliud, بودن *buden*, بودن *büden*, esse.
- ب** Be, nostro *b* Italico Gallico & Polonico planè respondet, sed tamen in fine vocabuli, & ante, ac sæpe post literas ك ش ص ط ف ح ت habet ferè sonum *ts p*, ut اثبات *ispât*, confirmatio, probatio, اسباب *esbâp*, causæ, media, &c.
- پ** Litera Persica پ sonat ut *p* nostrum.
- ت** ت *te*, ut *t* nostrum, mutatur tamen in Turcicis sæpe in د *dal*, *d*.
- ث** ث *se* litera Arabica æquivalet quidem Græco θ , prout moderni Græci illud pronuntiant, quasi *thse*, linguâ tangendo superiores dentes, ideoque *te blasum* dicitur; sed sic à doctioribus solùm Arabibus & ab accuratis Alcorani Lectoribus pronuntiat, à vulgo autem Arabum, ut *t*, profertur, & à Turcis modernis, ut *s*, per quod setiam illud in meis scriptis reddo, v. g. بو ائنهاده *bu esnâde*, interea: scriberet Græcus εθναδε , seu *ethsnade*, vulgus Arabum legit *etnade*, nos cum Turcis *esnâde*.
- ج** ج *gim* valet *g* Italicum ante *e* & *i*, idque exprimimus per g , ad differentiam aliorum g & gh . Sic جمال *gemâl* scriberet Italus *gemal*, Polonus *dziemal*. In fine autem vocabuli, & ante ac post consonantes, quas in ب *be* notavi, pronuntiat ferè ut sequens ج *çim*, seu ut *c* Italico-Romanum ante *e* & *i*, aut ut *tsch* Germanicum, ac paulò fortius quàm *c* Polonicum, quod in talibus casibus evenit etiam in Polonica lingua, ut videre est in Grammatica Polonica à me pridem edita. Cæterum Arabibus Africanis hæc litera ج *gim* pronuntiat ut Persicum ج *je*, seu ut *i* consonans Gallicum.
- چ** چ *çim* ergo litera Persica valet *c* Italicum ante *e* & *i*, ubi monendus es sæpe omitti puncta hæc superaddita, uti etiam in aliis literis, quod quidem Tyroni non mediocrem parit difficultatem.
- ح** Litera ح vehementius sonat quam *h* Gallicum in voce *hardi*, *audax*, aut Polonicum *h* in voce *hârdy*/imperiosus, aut Germanicum in voce *haben*/habere; formatur enim in profunda gutturis parte, ita ut efficiat sonum ferè duplicis *hh* simul pronuntiat, proximèque accedit ad gutturalem pronuntiationem plebis Florentinæ in suo *c* ante *a o u*, ut in *cavallo*, quod efferunt ferè ut *havallo*, vel *chauallo*. Differt itaque notabilissimè hoc ح *ha* à penultima Alphabeti litera ه *he*, quæ cum aspiratione quidem profertur, sed leniori omnino ut dictum *h* Gallicum, &c.
- خ** خ *chy* adhuc vehementius sonat formaturque paulo superius in principio gutturis, adcoque

adeoque paulò fortiùs pronuntiatur, quàm Polonicum *ch* / ore minimè compresso & absque illo sibilo, quo Germani suum *ch* pronuntiant, comprimendo nonnihil os, &c.

د *dal* planè æquivalet nostro *d* nempe Italico, Gallico, Polonico; Pronuntiatur tamen ferè, ut *t*, in fine dictionis, & ante ac post literas in ب *be* notatas, ut كتيدي *git-ty*, non *gitdy*.

ذ *zal* vocatur ab Erpenio aliisque *d* blæsum & ab Arabibus doctioribus pronuntiatur in apice linguæ, tangendo dentes superiores ferè ut *delta* Græcum, prout à modernis Græcis pronuntiatur quasi *dhzal* seu *dhze*, à plebe autem Arabum pronuntiatur ut *d* nostrum; sed à Turcis planè ut *z* seu ut *z* Gallicum.

ر *re* valet *r* Italicum, Polonicum, Germanicum.

ز *ze* seu *zejn* valet *z* Gallicum aut Polonicum, & ferè *slene* initiale Germanicum, v. g. in *solches* / tale; sed ante & post literas supradictas in *b*, ferè sonat ut *f*, quod intelligendum de aliis ejusdem soni literis ذ ض ظ, hoc tamen præcauto, quòd cum ante *b* incidunt, illud *b* *ty* liquefaciunt ad modum *dal*, ut in اضطراب *yzdyrâb*, legendum, non *iztirâb*.

ژ Litera Persica ژ *je* valet Polonicum *z* / seu *j* consonantem Gallicam, v. g. in *inmais*, nunquam.

س *sin* valet *s* Polonicum, Italicum, & Gallicum initiale, & Hungaricum *ß*.

ش *sin* valet Germanicum *sch* / ut in *Schade* / damnum, Gallicum *ch*, ut in *cheval*, equus, Italicum *sc*, ut in *scimia*, *simia*, & paulò fortiùs profertur quàm *s* Polonicum in *sisâ* / vis, quo tamen Polonico *s* utor ad exprimendum valorem ش *sh*.

ص *sad* valet *s* durum & quasi geminatum, inter dentes, & cum majori sibilo prolatum quàm simplex *s*.

ض *zad* habet apud Arabes doctos sonum blæsum fortiorem quàm *zal*, apud vulgus eorum, immò & Turcarum in paucis vocabulis Arabicis effertur ut *d* nostrum, ut قاضي *qady*, رمضان *ramadan*, quæ legunt *kady*, & *ramadan*, pro *kazy* & *remezân*, uti à modernis Turcis pronuntiatur, nimirum ut *z* Gallicum quasi duplicatum, seu cum majori clarioq; sibilo.

ط *ty*, Arabibus *ta*, valet *t* Polonicum durius, quasi geminatum, seu cum *b*, *th*, ut superiùs innui. Sæpe tamen sonat ut *dal*, aut pro eo ponitur in purè Turcicis, ut pro *طورمق* scribunt sæpè دورمق & legunt utrumque *durmak*, stare; Sicuti vice versâ pro *توتق* scribunt *tutmak*, quod etiam توتق *tutmak* scribi potest, scribunt دوتق *dutmak*. Tenere.

ظ *zy* Eodem planè modo pronuntiatur, ut ض *zad*.

ع *ejn* Quomodo pronuntietur vide initio præcedentis pagine, in nota ٣.

غ *ghejn* Pronuntiatur ut modernorum Græcorum *γ* ante *a*, aut ut *g* nostrum ante *a o u* cum cooperatione gutturis, ut sit illud *gh*, & illud *h* aspirativum simul audiatur; Est enim غ una ex gutturalibus, & per hoc differt ejus sonus à sono *g* Latinorum.

ف *fe* Valet *f* Italicum, Gallicum & Polonicum, nunquam autem pronuntiatur ut *w*, sicut fit Germanis.

ق *kaf* Ut *k* Polonicum, aut *kh* Germanicum, & paulò asperiùs quàm *c* latinum ante *a o u*; formatur enim, ait *Maggio*, in profunda gutturis parte, admotâ aliquantulum linguâ super molares dentes inferiores, versùsque medium palati profertur intrar, ut aiunt, vocis corvi.

ك *kef* triplex est apud Turcas, hoc simplex valet *k* cum incluso quasi *i*, ut exposui supra, & ut *κ kappa* Græcum ante *e* & *i* apud modernos Græcos.

ک *gef* cum tribus punctis superpositis (quæ tamen sæpissimè omittuntur) vocatur *kef ægemi*, aut si vis *kâf i ægemi*, & quomodo pronuntietur, supra explicui, nempe ut *g* durum simul cum *i* prolatum. Hoc tantùm hîc addo, quòd in fine dictionis, & ante ac post literas in *b* designatas ferè pronuntiatur ut simplex ك *k*, aut certè, ut fit à Græcis, ferè sicut *i*, ut in بك *beg*, & بكم *begüm*, ferè dicunt *bej*, & *bejüm*. Tu verò ab his abstine.

ن Alterum ك *saghyr nun*, q. n. *surdum* dictum, tribus ut plurimùm punctis notatum, & non rarò iis carens, profertur quasi *ng*, seu ut *n* finale Gallicum in *mon*, meus, ut supra explicatum est in *n*-, pag. 4. hîc enim *n*- illud ك *k* exprimo.

ل lam

- ل lam valet l nostrum; In multis tamen vocabulis Turcicis præcedente aut sequente vocali *a o u* durius pronuntiatur, & quidem paulò lenius quàm l cancellatum Polonicum, idque fit feriendo extremitate linguæ extremitatem dentium superiorum, nonnihil spiritus tunc emittendo, & hoc sæpe designo literâ l. Nota tamen hîc, quòd lam articuli Arabici الل mutatur in legendo (non in scribendo) in literam subsequenterem, si sit una ex his ط ظ ن, quas Arabes vocant Solares, ut التقسيم *ettaksim*, distributio, pro *el teksim*, de quo fusiùs alibi.
- م mim planè ut nostrum m.
- ن nun quoque ut n. nostrum. In Arabicis tamen præcipuè & Persicis ante ب be & alterum م mim habet sonum ن seu m, ut من بعد *mim bæd*, pro *min bæd*, abhinc, deinceps, sic عنبر *æmber*, pro *æmber*, ambra, &c. Ante lam, & r, re proferatur ut l, & r, ut من ليل *millejin*, pro *min lejli*, à nocte, من رب *mirrebbin*, pro *min rebbin*, à Domino. Ante ح خ ع غ retinet proprium sonum, & ante reliquas sonat ut n finale Gallicum in *mon*, meus, ferè ut *ng. v. g. ان شاء الله in-sâ allâh*, si Deus voluerit, Deo dante, de quò fusiùs Erpenius aliique Grammatici.
- و waw seu wau consonans valet w Polonicum, ut supra explicui, aliquando tamen quiescit post ütiürü seu damma, & pronuntiatur in Arabicis ac plerumque in Persicis ut u longum, vel ut o pariter longum, si nempe sequatur durior litera; In Turcicis autem modò pronuntiatur ut u simplex, ut قوسمق *kusmak* vomere, modò ut o, ut صورمق *formak*, sciscitari, modò ut ö, ut بولمك *bölmek*, partiri, modò ut ü, ut دؤگن *dügün*, nuptiæ.
- ه he valet h Italicum, Gallicum, Polonicum & Germanicum. In Arabicis. cum est in fine nominum, solent superponi duo puncta sic ه ه ه, estque ut plurimum nota feminini generis, & tunc valet t, ac in revolutionibus vertitur in ت; Sed cum ista feminina Arabica Turcæ adhibent in sua locutione aut scriptione, sæpe loco ä vel ö scribunt ت, ut pro حكاية scribunt حكايت *hykäjet*, Historia, narratio; nec rarò, demptis illis punctis, scribunt tantum ä vel ö, ut loco ejusdem حكاية *hykäjet* dicant *hykäje*, ubi, ut vides, otari videtur illud ä vel ö, Quod plerumque fit in Turcicis & Persicis, ut انه *ne*, quid, پنجره *penğere*, fenestra, كه *ki*, qui, vel quòd, ut, &c.
- ل lamelîf sunt duæ literæ lam & l elîf, simulque sic scriptæ valent ut plurimum lã.
- ي je valet i Italicum consonans, quiescit tamen post esre, seu kesre, & pronuntiatur ut i longum vocale, ideoq; illud exprimo per î, quod notabiliter est protrahendum.

CAPUT QUARTUM

De Arabicis divisionibus literarum.

Dividuntur ab Arabibus literæ, I. Ratione pronuntiationis juxta præcipua ejus organa, in Gutturales, quæ scilicet formantur in gutture vocanturque حلقية *halkijje*, seu حلقيات *halkijjat*, ut sunt ح خ ع غ: In لهوية *lehwiye*, i. e. uvales, quæ in ea parte formantur, quàm Medici appellant vuam, & sunt ق ك: In شجرية *şejriye*, i. e. palatinas, quæ in palato formantur, & sunt ج ق ك ي: In اسلية *esliye*, i. e. sibilantes, quæ scilicet quodammodò sibilare audiuntur, ut sunt ز س ض: In نطعية *net-ijje*, i. e. balbutientes; in has enim balbutientes sæpe incidunt, ut د ت ط: In لثوية *lis-wiye*, i. e. gingivales, quòd gingivæ quoque interiores in eis pronuntiandis concurrant, ut sunt ذ ن ط: In زلقية *zelkijje*, i. e. flexas, quippe in quibus pronuntiandis lingua flexatur, ut sunt و ل ن: In شفوية *şefhijje*, i. e. labiales, quæ solis labiis formantur, suntque ب ف م: In لينية *linijje*, i. e. lenes, quæ leniter proferuntur, ut sunt و ي: & in لسانية *lisaniye*, i. e. linguales, suntque ut apud Erpenium, & Wasmuth ر ز س ش ص ض, quibus Metoscita addit ذ ن ط ظ ل ن.

II. Ratione officii, dividuntur in Radicales & Serviles his vocibus mnemonicis comprehensæ يتسمنوا *ietesemmenü*, pinguescent, & بفلك *bifülk*, in navi, quarum priores partim formationi vocum, partim consignificationi inserviunt, posteriores semper consignificationi. Reliquæ omnes sunt radicales, nisi quod interdum ن & ط vicariæ sint ت servilis, adeoque & ipsæ tunc serviant.

III. Ra-

III. Ratione roboris, in Debiles & Robustas. Debiles sunt ا و ي, quia inter pronunciantum interdum enervantur & proprium sonum amittunt; quod fit, quoties vocali privatae (sive radicales sive serviles) immediate positae sunt post propriam seu homogeneam vocalem; ubi tunc vulgo dicuntur quiescere, & communiter hinc Quiescentes appellantur. Robustae sunt reliquae omnes, quibus id nunquam accidit. Homogenea autem vocalis ال elif est فتحة fethe Turcis üstün dicta; و waw est ضمة zämme Turcis ütürü dicta; & ي je est كسرة kesre Turcis esre dicta.

IV. Dicuntur eadem ا و ي commutabiles, quia invicem mutuo permutantur, reliquae omnes incommutabiles.

Porro dividunt Arabes literas suas in Solares, quae sunt tredecim: ت ث د ذ ر ز س: & in Lunares, quae sunt reliquae.

Verum hae divisiones pertinent ad Arabicam. In Turcicis autem sufficiat tibi divisio, de qua in litera a, pag. 3. nempe in literas duriores seu asperiores, quae suam vocalem efferunt, ut a y u, vel o, & in leniores, quae ut e i ü; & si vis, altera divisio in punctatas, & puncto carentes literas, quam quidem distinctionem ultimam Turcici Magistri خواجه chogja dicti maxime inculcant à principio suis discipulis; & statim atque Alphabetum probe norunt, proponere solent addiscendum, seu in memoria eorum imprimere student, quae & quibus punctis notentur literae, sequentia recitari jubentes

ت اوستنده be altynda bir nokta, ب التنده ب نقطه, elifte nokta jok, الفده نقطه يوق
ج قرتنده se üstünde üç nokta, ث اوستنده اوج نقطه, te üstünde iki nokta, ايكى نقطه
خ اوستنده chy üstünde bir nokta, ح اوستنده ب نقطه, bada jok, حاده يوق, gim karninda bir nokta, بر نقه
ر دة يوق rede jok, زال اوستنده zal üstünde bir nokta, زال اوستنده ب نقطه, dalda jok, دالده يوق, nokta
ش اوستنده اوج نقطه, سينده sinde jok, سينده ب نقطه, ze üstünde bir nokta, زه اوستنده ب نقطه, jok
ضاد اوستنده sad üstünde bir nokta, صاد ب نقطه, sadta jok, صادده يوق, sin üstünde üç nokta
عين ده يوق eyin üstünde bir nokta, ظى اوستنده zy üstünde bir nokta, ظى ده يوق, tyda jok, nokta
فده اوستنده fe üstünde bir nokta, عين اوستنده ghajn üstünde bir nokta, عين اوستنده ب نقطه, ajnda jok, nokta
لامده kefte jok, كفته يوق, kaf üstünde iki nokta, كافت اوستنده ايكى نقطه, bir nokta
واوده nun içinde bir nokta, نون اوستنده nun içinde bir nokta, minde jok, منده يوق, lamda jok, يوق
يه اكننده ايكى نقطه, لام الفده yok, hede jok, هده يوق, wawda jok, يوق
je altynde iki nokta.

Quasi dicas: In ا elif non est punctum, seu ا elif caret puncto, sub ب be est unum punctum, supra ت te duo puncta, supra ث se tria, in ventre ج gim unum, in ح ha nullum, supra خ chy unum, &c.

Ubi nota, quod puncta hae diacritica ferè omnibus literis superscribantur, praeter ب ج ي, quae punctum infra se habent; Et quidem pro duobus punctis, immò etiam tribus videtur saepe unicum scriptum, loco autem trium punctorum saepe scribitur aut supra, praesertim in ش ش; Persae quoque scribunt saepe sub س س tria puncta ad distinctionem ش, quod eadem superne habet affixa; je autem finale propter notam formam nullum plerumque habet subscriptum punctum, praesertim in genere scripturae نسخى neshy dicto, quo in typis utimur.

CAPUT QUINTUM.

De vocalibus literarum, aliisque notis, & de combinatione ac lectione syllabarum.

Immediatè post Alphabetum subdunt Turcae in suis Abecedariis lineam hujusmodi cum his vocalibus aliisque notis:

uzun elif hemzelif meddelif teshtid gem iki ütrü iki üstün ütürü üstün üç nokta iki nokta bir nokta
iki esre esre

ايكى نقطه, seu Arabibus نقطة noktätün, significat punctum, unde ..
iki

iki nokta, duo puncta, *اوچ نقطه uc nokta*, tria dicuntur puncta, hisque, ut dictum est, distinguuntur inter se literæ aliàs formâ similes.

supra lineam seu literam dicitur Turcis *اوستن üstün*, vocatur autem ab Arabibus *فتح fetḥ*, aut unitatem designando *فتحة fetḥat*, seu *فتحة fetḥe*, vulgò *Phatha*, i. e. apertio, quia os aperitur, dum pronuntiatur, nam sonat *e* vel *a*, seu, ut in Arabicis Perficiſque scribo, *e*, quasi litera illa, cui superimponitur, habeat apud nos post se vocalem *e*, vel *a* seu *e*, ut *ب* sonat *be*, *ق* sonat *ka*, seu *ke*.

infra literam dicitur Turcis *اسره esre*, Arabibus autem *كسره keſi*, seu *كسره keſre*, i. e. fractio, quia, ut *Guadagnolo placet*, videntur frangi labia in prolatione ejus, sonatque *i*, vel *y*, ut *ب* *bi*, *ق* *ky*, seu *kby*.

supra literam dicitur Turcis *اوترو ütrü*, *ütürü* vel *ötürü*, Arabibus *ضم zemm*, vel *ضمه zammæ*, nostris vulgò *Damma*, i. e. collectio, quia, ut idem *Guadagn.* colliguntur & constringuntur in ejus prolatione labia, nam sonat *ü*, vel *u*, vel *o*, etiam in Turcicis *ö*.

Vocales hæc sic duplicatæ in fine nominum Arabicorum solummodò occurrunt, dicunturque Turcis *ايكى اوستن iki üstün*, *ايكى اسره iki esre*, *ايكى اوترو iki ötürü*. Arabibus verò dicuntur *توينات tenwināt*, seu in singulari *توين tenwin*, i. e. nunnatio, seu additio literæ *n* *nun*; sonat autem *en*, *in*, *ün*. Circa quod observandum *tenwinum* *en* semper exigere in fine dictionis, cui adjicitur, literam *l* *elif*, præterquam cum ultima illius dictionis fuerit *ö*, seu *ö* cum suis punctis; tunc enim sine *l* *elif* scribitur *ö*, *ä*, aliàs secus, *ب* *ben*, *ب* *bin*, *ب* *bün*.

vel *supra lineam* dicitur *جزم gezm*, vel *سكون sükün*, quies, quia vocales dicuntur *حركات berekāt*, motiones; indicat ergo nota hæc *gez* literam cui superscribitur carere vocali & terminare syllabam, ut intrâ patebit.

supra literam dicitur *تشديد testid*, i. e. roboratio, estque nota duplicatæ literæ, ubi enim accidit eandem literam immediatè esse replicandam, ut v. g. in latinis *bellum*, *ferrum*, eam non replicant, sed superponunt literæ hanc notam *ˆ*, ut in *نزل nezzele*, fecit ut descenderet, illud *ˆ* supra *z* positum indicat duplicari illud *z*; & poni pro *نززل* Aliàs *نزل* sine *ˆ* legeretur *nezzele*, descendit. Ponitur præterea idem *ˆ* *testid* post articulum Arabicum *ال el, il, ül*, supra literas Solares, in quas illud *l* *lam* articulare mutatur in lectione, ut *الرتب errebbü*, Dominus, *der Herr* / *il signore*, ostendit illa *lam* & re pronuntianda esse instar geminati *re*, ut ex nostris literis percipere facile potes.

supra literam l elif ponitur sic *آ*, vocaturque vul. *مدالف meddelif*, pro *meddi elif*, aut simpliciter *مد medd*, vel in unitate, *مده medde*, nostris vul. *madda* vel *medda*, productio, estque loco duplicis *l elif*, sonatque *ä* longum obtusum, seu ferè ut diphthongus Gallica *au*, quod exprimo literâ *ä* eo quo supra explicui modo.

Turcis dicta vulgò *hamzelif*, seu cum Arabibus *همزة hemze*, pro *همزة hemzetün*, i. e. punctio, vel compressio, est juxta *Guadagn.* altera figura literæ *l elif*, aut, ut verbis *Erpenii* utar, est servus literæ *l elif* mobilis, eique cum vocali appositum, motum

ejus indicat actualem, ut *أن en* *إن in* *أن ün*, uti sine ea potentialem, i. e. *l elif* naturâ suâ radicale & mobile esse, ut *يأمن icemenü*; unde & nomen ejus *آ* mobili sæpe attribuitur, quin & pro eo usurpatur, idemque in pronuntiatione valet cum positum est in medio & fine post literam *gezmata* aut aliquam literarum *اوي*, ut *يسأل jes-elü*, pro *يسأل jes-elü*, petet: Sic *وباء webā-etün*, peste laborare: *مؤم müweem*, capito: *شيء sej-en*, rem: *شيء sej-ün*, res: *ماء mā-ün*, aqua. Literis autem *waw*, & *je* superscriptum indicat eas esse vicarias *آ* naturâ suâ mobilis, seu pro eo poni, ut *يؤمن iüümin*, credet, pro *يؤمن iü'min*, & tunc valde leniter pronuntiatur, ut in usitato etiam Turcis *مؤمن müümin*, credens, fidelis: *سؤال sü-äl*, interrogatio: sic *مسألة mesele*, quaestio: indicat non legendum *mümin* vel *süwāl*, vel *mesele*, &c.

Turcis *اوزون uzun elif* dicta, est lineola instar femi *elif* à latere *rä* *l* superne posita, indicans illud *l elif* produci, (quod idem facit etiam *ˆ medd*; immò in

in

in libris Turcicis sæpe pro hoc ponitur) proferturque ut nostrum a. Ponitur præterea in certis nominibus Arabicis loco ipsius l elif producti, ut in هذا hāzā, hic: لكن lākin, tamen: رحمن rahmān, misericors. ذلك zālike, hic, hoc, quæ sic passim scribuntur, et si æquè bene possint scribi expresso l elif, nempe لكان رحمان ذلك

Est porro aliud adhuc signum ~ وصل wasl, seu وصله wasle dictum, quod soli l elif in principio dictionis Arabice superimponitur, cum id vocali suâ abjectâ planè otiosum est, quæque eam sequitur consonans cum præcedentis dictionis ultima vocali uniri debet, ut الرمل الرمل bahri, arena maris, sine qua ~ legeretur الرمل el bahri. Vide Erpen. Wasm. Guadagn. &c. Aliàs in Turcicis libris nusquam invenies hanc waslam ~, rarissimè uzun elif', cujus loco utuntur ~ meddā, rariùsque ~ hemz-elif, nisi distinctionis necessitate exigente, ut in تاليف teelif, compositio, تاليف teesir, impressio, penetratio, سؤال sū-āl, interrogatio, مسألة mesele, quæstio; Ponitur ~ ne legantur تاليف, تاليف, سवाल, mesele, sic سؤال mes-ül, non mesül, فائدة fá-ide, non fájde, vel fajda, ut vulgus dicit.

Porro scias, quòd non tantùm notæ hæ orthographicæ, ut ~ ~ ~ ~, sed etiam nonnunquam puncta ipsa diacritica & essentialia literarum omittuntur in libris, & literis, aut certè extra suum locum ponuntur, ita ut maximam id pariat difficultatem, non nisi judiciosâ reflexione superandam.

Ordo Alphabetarii Turcarum, post expositionem modò explicatorum punctorum aliarumque notarum, exhibet syllabarium hoc modo, integrum semper repetendo & percurrente Alphabetum.

ا ب ت ث ج ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ك ل م ن ه و ي

Quod sic legunt: ا elif üstün e, ا elif esre i, ا elif ütürü ü: e, i, ü. ب be üstün be, ب be esre bi, ب be ütürü bü: be, bi, bü. ت te üstün te, ت te esre ti, ت te ütürü tü: te, ti, tü. ث se üstün se, ث se esre si, ث se ütürü sü: se, si, sü. ج gim üstün ge, ج gim esre gi, ج gim ütürü giü: ge, gi, giü. ح ha üstün ha, seu q. ha, ح ha esre hy, ح ha ütürü hu, vel ferè ho: ha, hy, hu, vel ho. خ chy üstün cha, خ chy esre chy, خ chy ütürü chu vel ferè cho: cha, chy, chu, vel cho. د dal üstün de, د dal esre di, د dal ütürü dü: de, di, dü. ذ zal üstün ze, ذ zal esre zi, ذ zal ütürü zü: ze, zi, zü. ر re üstün re, ر re esre ri vel ry, ر re ütürü rü: re, ri, rü. ز ze üstün ze, ز ze esre zi, ز ze ütürü zü: ze, zi, zü. س sin üstün se, س sin esre si, س sin ütürü sü: se, si, sü. ش sin üstün se, ش sin esre si, ش sin ütürü sü: se, si, sü. ص sad üstün sa, ص sad esre sy, ص sad ütürü su vel so: sa, sy, su, vel so. ض zad üstün za, ض zad esre zy, ض zad ütürü zu, zo: za, zy, zu vel zo. ط ty üstün ta, ط ty esre ty, ط ty ütürü tü, vel to: ta, ty, tu, to. ظ zy üstün za, ظ zy esre zy, ظ zy ütürü zu, vel zo: za, zy, zu, zo. ع åjn üstün å, ع åjn esre y, ع åjn ütürü ü vel ò: å, y, ü, ò. غ ghajn üstün ghæ, غ ghajn esre ghy, غ ghajn ütürü ghu vel gbo: ghæ, ghy, ghu, gho. ف fe üstün fe, ف fe esre fi, ف fe ütürü fü: fe, fi, fü. ق kaf üstün ka, ق kaf esre ky, ق kaf ütürü ku vel ko: ka, ky, ku, ko. ك kef üstün ke, ك kef esre ki, ك kef ütürü kü: ke, ki, kü. ل lam üstün le, ل lam esre li, ل lam ütürü lü: le, li, lü. م mim üstün me, م mim esre

17 ظا ظب ظت ظث ظح ظج ظد ظذ ظر ظز ظس ظش ظص
ظض ظط ظظ ظع ظغ ظف ظك ظل ظم ظن ظو ظه ظي

18 عا عب عت عث عح عج عد عد عر عز عس عش عص
عض عطا عطا عع عغ عف فك عل عم عن عو عه عي

19 قا عب عت عث عح عج عر عز عس عش عص عطا
عظ عع عغ عف عف فك عل عم عن عو عه عي

20 فا فب فت فث فح فج فد فد فر فر فس فش فص
فض فط فظ فف فغ فف فك فل فم فن فو فه في

21 قا فب فت فث فح فج فد فد فر فر فس فش فص
فض فط فظ فف فغ فف فك فل فم فن فو فه في

22 كا كب كت كح كج كد كذ كر كر كس كش كص
كض كط كظ كع كغ كف كف كك كل كم كن كو كه كي

23 لا لب لت لث لح لج لد لذ لر لز لس لش لص
لض لظ لظ لع لغ لف لك لل لم لن لو له لي

24 ما ماب مت مت مح مج مد مذ مر مر مس مش مص
مض مظ مظ مع مع مف مف مك مل مم من مو مه مي

25 نا نب نت نت نح نج ند ند نر نر نس نش نص
نض نط نظ نع نع نف نف نك نل نم نن نو نه ني

26 وا وب وت وت وح و ج ود و ذ و ر و ز و س و ش و ص
و ض و ط و ظ و ع و غ و ف و ف و ك و ل و م و ن و و و ك

27 ها هب هت هث هح هج هد هد هر هر هس هش هص
هض هط هظ هع هغ هف هف هك هل هم هن هو هي

28 يا يب يت يت يح يج يد يد ير ير يس يش يص
يض يظ يظ يع يع يف يف يك يل يم ين يو يه يي

Quae sic legunt, i. آ elif medd ile ā. اَب elif be ile üstün eb, اِب elif be ile esre ib, اُب elif be ile ütürü üb: eb, ib, üb. اَت elif te ile üstün et, اِث elif te ile esre it, اُت elif te ile ütürü üt: et, it, üt. اِث elif se ile üstün es, اِث elif se ile esre is, اُث elif se ile ütürü üs: es, is, üs. اِج elif ğim ile üstün eğ, اِج elif ğim ile esre iğ, اِج elif ğim ile ütürü üğ: eğ, iğ, üğ. اِح elif hā ile üstün ah, اِح elif hā ile esre yh, اِح elif hā ile ütürü uh, vel ferē oh: ah, yh, uh. اِخ elif chy ile üstün ach, اِخ elif chy ile esre ych, اِخ elif chy ile ütürü uch vel och: ach,

اَبْتِ تَبْتِ ثَبْتِ جَبْتِ حَبْتِ ذَبْتِ رَبْتِ زَبْتِ سَبْتِ شَبْتِ
صَبْتِ مَبْتِ طَبْتِ ظَبْتِ عَبْتِ غَبْتِ فَبْتِ كَبْتِ لَبْتِ مَبْتِ نَبْتِ وَهَبْتِ هَبْتِ يَبْتِ
اَبْجِ تَبْجِ ثَبْجِ جَبْجِ حَبْجِ ذَبْجِ رَبْجِ زَبْجِ سَبْجِ شَبْجِ
صَبْجِ مَبْجِ طَبْجِ ظَبْجِ عَبْجِ غَبْجِ فَبْجِ كَبْجِ لَبْجِ مَبْجِ نَبْجِ وَهَبْجِ هَبْجِ يَبْجِ
اَبْجِ تَبْجِ ثَبْجِ جَبْجِ حَبْجِ ذَبْجِ رَبْجِ زَبْجِ سَبْجِ شَبْجِ
صَبْجِ مَبْجِ طَبْجِ ظَبْجِ عَبْجِ غَبْجِ فَبْجِ كَبْجِ لَبْجِ مَبْجِ نَبْجِ وَهَبْجِ هَبْجِ يَبْجِ
اَبْجِ تَبْجِ ثَبْجِ جَبْجِ حَبْجِ ذَبْجِ رَبْجِ زَبْجِ سَبْجِ شَبْجِ
صَبْجِ مَبْجِ طَبْجِ ظَبْجِ عَبْجِ غَبْجِ فَبْجِ كَبْجِ لَبْجِ مَبْجِ نَبْجِ وَهَبْجِ هَبْجِ يَبْجِ

Quod pari modo syllabizatur اَبْ elif be ile üstün eb , اَبْ elif be ile esre ib , اَبْ elif be ile ütrü üb : eb, ib, üb. بَبْ be be ile üstün beb , بَبْ be be ile esre bib , بَبْ be be ile ütrü büb : beb, bib, büb. Sic de cæteris تَبْ teb tib tüb , ثَبْ seb sib süb , جَبْ geb gib giüb, حَبْ hab hyb hub, &c. Similiter et it ut: bet bit büt: bat byt hut, &c. usque ad finem.

Et hæc tibi exhibui, non tam exigente doctrinâ, quam curiositati tuæ satisfactorius, ut videas methodum, quâ suos erudiunt Turcæ pueros, nostræ non admodum absimilem. Hic tamen observaveris literas omnes inter se ligari nectique ab utraque parte, ita ut caudatæ omnes literæ in contextione suâ destituantur caudâ, seu ductu illo longiusculo sive infra lineam sive in recta linea protracto, nec eum retineant, nisi solæ ponantur, aut in fine dictionis, præter ا د ن ر زو elif, dal, zal, re, ze, waw, quæ non annectuntur præpositæ aliis, etsi postpositæ connectantur præcedentibus. Cæteræ ante & post annectuntur aliis literis in eadem dictione. Et quia multæ sunt sibi similes, nec nisi punctis inter se distinguuntur, literis seriò attendendum, v.g. ب ب ب ب be, te, se, nun, je initialia, & ا ا ا ا be, te, se, nun, je media, seu ab utrinque aliis literis connexa hoc tantum dignoscuntur, quòd ب seu ا be habeat sub se unum punctum, ا ب je duo, ا ب nun supra se unum, ا ب te duo, ا ب se tria. Cæteræ formâ notabiliores punctis facillè discriminantur.

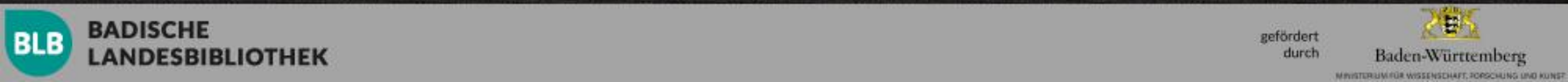
Porrò absoluto syllabario addunt Turcæ in suis Abecedariis sequentia ficta vocabula.

اَبْجَد هَوَز حُطَيِ كَلَن سَعَفَص قَرَشَتْ تُحَدَّ ضَطْعَلَا فَتَبَارَكَ اَللّٰهُ اَحْسَنُ اَلْخَالِقِيْنَ

Quæ sic legunt: ebged, hewwez, hutty, kelemen, safsas, kaveset, sachaz, zazyghylen, fetebarekallahu ahfenül chalykyne, seu chalykyne.

Et hic fortè erat antiquitus ordo literarum Alphabeti; literæ enim horum octo factorum vocabulorum اَبْجَد هَوَز حُطَيِ كَلَن سَعَفَص قَرَشَتْ تُحَدَّ ضَطْعَلَا (nam reliqua sunt addititia) serviunt ad numeros exprimendos; Primæ nimirum novem literæ unitates exprimunt, novem sequentes denarios, reliquæ centenarios, ultima غ ghajn millenarium: cæteros additione suppleunt, sicuti Hebræi. Sic ا significat unum, ب duo, ج 3. د 4. ه 5. و 6. ز 7. ح 8. ط 9. ي 10. ك 20. ل 30. م 40. ن 50. س 60. ع 70. ف 80. ص 90. ق 100. ر 200. ش 300. ت 400. ث 500. خ 600. ذ 700. ز 800. ح 900. غ 1000. Rursus يا 11. يب 12. يج 13. يد 14. يه 15. يو 16. 1300. غش 1100. غف 130. قل 23. كج 22. كب 21. كا 19. يط 18. مح 17. يز 1613. شعغ 3000.

Cæterum Turcæ alias numerorum notas adhibent, quas ab Indis mutuati sunt, easque eo ordine ponunt, quo nos nostros, hoc modo:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	30	31	40	50	60	70	80	90	100	1000	1676			

& sic cætera.

Tandem concludunt suum Abecedarium sequentibus oratiunculis, aut saltem primâ ex illis:

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالَى جَدُّكَ وَجَلَّ تَنَائُوكَ وَلا إِلَهَ غَيْرُكَ

sühâne kallâhümme we bihamdike we tebäreke -smükke we te-älâ geddüke we gelle senâ-ükke we lâ ilâhe ghajrüke; Quod ferè sic reddi potest: Lauderis & magnificeris ò Deus, & benedictum sit nomen tuum, & exaltetur gloria tua, & propaletur laus tua, nec est Deus præter te.

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

a-üzü billâhî mines-sejtânir-regîm, i. e. Confugio ad Deum, ut me defendat aut liberet à Satana seu cacodæmone execrabili; & bismillahir-rahmânir-rahîm, h. e. In nomine Dei misericordis, miseratoris. Et hanc quidem ultimam ferè semper habent in ore in inchoatione cujuslibet operis, non secus ac olim boni Christiani, facto signo crucis: In nomine Patris, & Filii, & Spiritûs sancti.

Hinc ergo ad lectionem alicujus capitis Corani, seu, ut vocamus, Alcorani, & consequenter ad aliorum librorum lectionem promovent studiosos, qui plurimos in hoc consumunt annos.

CAPUT SEXTUM

De scribendi varietate, seu de variis scriptura Turcica generibus, aliisque ad orthographiam pertinentibus.

Præcipua scripturæ Turcis usitatæ genera sunt sequentia
P *neschî* نَسْخِي (*neschî* vocat Erpenius) quo Alcoranus, & plerique historici libri scribuntur, apud nos libri excuduntur.

ta-lyk تَعْلِيْق, quo Persæ & plerique Doctores, Judices, Poëtæ Turcarum utuntur, quique ad *neschî* نَسْخِي se habet, ut typi Hebraici Henrici Petri, ad typos Plantinianos aut Bombergianos, cujusque est species altera, quæ vocatur *sekste* شَكْسْتَه, q. fractum *ta-lyk*, quod alias *kyrma* قَرْمَه dicitur.

diwânî دِيْوَانِي, q. forensis, Ital. *Cancellaresco*, quippe quo in forensibus & quotidianis negotiis Turcæ utuntur, maximè cum Turcicè scribunt, habetque se, inquit Erpenius, ad *neschî* نَسْخِي, ut Masket Hebræorum ad scripturam Assyriacam. Ad hujus scripturæ elegantiam pertinere videtur, quòd lineæ in progressu ascendunt, maximè versus finem; rarò enim quid hæc scripturâ expressum videas, in quo id non contingat. Hoc autem genus scripturæ, si majus sit, inquit Seaman, dicitur *diwânî gelli* دِيْوَانِي جَلِي, sin minus, *diwânî ghubâr* دِيْوَانِي غُبَار (*diwânî gelli, ghubâr.*)

vel *sülsî* سُلْسِي (*sülsî* vocat Erpenius) in titulis librorum & diplomatum Regionum adhiberi solitum, habetque se ad *neschî* نَسْخِي, ut majusculi seu versales illi characteres, quibus librorum tituli apud nos excudi solent, ad characteres communes. Literæ enim eadem sunt, quæ *neschî* نَسْخِي, aut *diwânî* دِيْوَانِي, sed multò majores & pinguiore mirèque elegantibus ductibus cohærentes. Sunt enim Turcæ καλλιγραφία studiosissimi, quod maximè in titulis librorum, diplomatibus & literis Imperialibus ad Principes externos exaratis ostentant, non solum literarum ductus & nexus mirè componendo, sed & auro variisque coloribus depingendo.

Est præterea *kyrma* قَرْمَه quasi scriptura fracta uniuscujusque generis, fitque non observatis illis ductibus literarum ad regulam, unde vulgaris scriptura dici posset. Eo autem utuntur præcipuè in tabulis accepti & expensi, & in omni Camerali registro. Literis constat

constat exiguis puncta plerumque diacritica sibi affixa non habentibus, nec sæpe invicem debite connexis, unde oritur maxima illam legendi difficultas.

Et hæc sunt, quæ præcipuè usurpantur in Aula Imperatoris Turcarum atque in diplomatis Regiis. Cætera scripturæ genera, ut *محقق* *muhakkak*, *طومار* *tümâr*, *سرنكيل* *sirengil*, *ياقوتى* *jäkütî*, *ريحاني* *rÿhâni*, aut, ut *Erpenio* *راهنى* *râhenî*, aliaq; tanquam minus necessaria ultro prætereo. Soli enim scripturæ *نسخى* *neschÿ* tanquam præcipuè & primariæ conformatos habeo typos, ut vides.

Sciendum autem Arabes occidentales seu Mauros alium alphabeti ordinem servare nempe sequentem:

ا ب ت ث ج ح خ د ذ ر ز ط ظ ك ل م ن ص ض ع غ ف ش س ه و ل ا ي

Ubi nota, transponi post *ك* *kaf* *ش* *sin* & *س* *sin*, cui etiam tria puncta subjiciuntur; item literam *ف* *fe* unico inferiori puncto notari, *ب* *kaf* verò unico pariter superiori *ف*, quâ quidem notâ certò dignosces codices eorum ab iis, qui in Oriente exarati sunt.

Observandum quoque est, in omni genere scripturæ literas *خ* *ح* *ج* hoc sibi peculiare habere, quòd dum præcedenti literæ annectuntur, ne infra lineam deprimantur, elevent omnes literas præcedentes ejusdem dictionis; quod etiam sæpe accidit literæ *م* *mim*, cum præcedenti literæ supponitur, aut *ق* subfuitur, ut in exemplis huc usque allatis patet, & in *تقف* vel *طقف* *takmak*, *tykmak*, *tykamak*, quorum significationem habes in *Lexico*, *محمد* *muhammed*, Mahometes: *تصحیح* *tashÿh* emendatio, complanatio, &c.

Sciendum præterea in scriptione, ad distinctionem periodorum aut ad designanda nomina propria nullum esse majuscularum, aut, ut vulgò, versalium usum, nec nisi rariùs, ut in Alcorano paucisque aliis spiritualibus libris adhiberi notam aliquam, v. g. * & © ∴ adeoque vix relinqui ullum interstitium inter dictiones, aliàs suis tantùm finalibus discriminandas. In literis tamen ad Principes scriptas videmus aliquando distinguì periodos, interjecto aliquo majori spatio. Aliàs, in libris præsertim, continuatè omnia scribunt, & capita solummodò distinguunt titulo capitis scripto literis rubris aut deauratis, absque eo quòd à capite, ut nos loquimur, incipiant.

Sciendum postremò circa orthographiam, quòd nunquam boni Scriptores separent dictionem, nedum syllabam in fine lineæ, sed si dictio in fine lineæ scribenda satis loci non reperiat, inflectitur superiùs scriptura ita ut litera non excedat marginem, aut ultimæ etiam superponuntur prioribus, sic e. g.

ق *الحياء يمنع التزك* *el hejâ jemne-ür ryzk*. Verecundia prohibet largitionem, impedit ne diticas; aut certè admittit inter inconnexas grandius spatium, ac inter eas in duas partes secatur, quarum prior lineam reliquis adæquat, posterior in margine ponitur, ut *العالم عرف الجاهل لأنه كان جاهلا والجاهل لا يعرف العالم لأنه لا كان عالما* *el âlimü ârefel giâhile li ennehu kâne giâhilen, vel giâhiliü lâ jârriful-âlime li ennehu lâ kâne âlimen*. Doctus novit doctum quia indoctus fuit; sed indoctus non novit doctum, quia doctus non fuit. Si autem dissectionem hujusmodi dictio aliqua non admittat, tota initio sequentis lineæ reservatur, & ad lineæ complementum, præcedentis alicujus dictionis vinculum aliquod producitur in hunc modum

افصعب على الانسان معرفة نفسه *af-âbü âlel-insâni mârrifetü nessibi*, Difficillima homini est sui ipsius cognitio. Quæ vinculi productio in principio aut medio lineæ etiam interdum adhibetur ornatùs gratiâ maximè in trito illo *بسم الله الرحمن الرحيم* *bismillâhîr-rahmânir-rahÿm*. In nomine Dei misericordis miseratoris.

Neque invenies ferè usquam in libris Turcicis ullam abbreviationem præter *ع* *pro* *عليه السلام* *âlejhîf-selâm*, salus, vel pax sit super illum, quæ verba ferè semper adhibent postquam nominarunt aliquem ex Prophetis. Aliæ enim perpaucae pertinent ad libros Arabicos, ut in Alcorano, quæ vide apud *Erpen. Guadagn. Maggio, &c.* Ad designandos tamen menses utuntur aliquando Turcæ in suis schedis literisque abbreviatione, subscribunt nempe numero dierum literam unam aut binas ad denotandum nomen mensis, quo quid scriptum aut factum est, ut pro *محررم* *muharrem* subscribunt tantùm literam *م* *mim*:

pro

pro صفر *sefer* ص *sad*: pro ربيع الأول *rebi-ül-ewwel* ر, ra: pro ربيع الآخر *rebi-ül-achyr*
 ر *re*: pro جمادى الأولى *gemaziül ewwel* ج *gin*: pro جمادى الآخر *gemaziül achyr* ج
gin: pro رجب *regeb* ب *be*: pro شعبان *sa-bân* ش *sin*: pro رمضان *remezân* ن *nun*:
 pro شوال *seuwâl* ل *lam*: pro ذي القعدة *zil-kæ-de* ذ *za*: pro ذي الحجة *zil-hyÿge* ذ
zal:

Quomodo autem legi debeant in constructione Turcica assumptæ dictiones Arabi-
 cæ & Persicæ, dicam infra.

Turcicæ dictiones semper terminantur consonante, nisi exprimatur vocalis
 per literas و *waw*, ا *elif*, ي *je*, aut per finalem o a hæ suam aspirationem
 amittente. In fine autem commatis, seu quando terminatur lectio, saltem ad pausam, tunc
 Turcæ in legendis Arabicis nunnationem ة *en*, in, ün, aut vocalem ة *e*, i, ü ultimæ
 vocis non exprimunt, ut in superiore exemplo legitur *rahÿm*, non *rahÿmi*; unde fit, ut
 cum Arabica sunt mixta Turcicis & adhibita Turcicè, nullam habeant vocalem aut nun-
 nationem in ultima, sed acutè proferantur, ut دولة seu دولت *dewlet*, رعاية *ry-âjet*;
 immò, ut jam innui, sæpe illud *te* tollunt in legendo, & ejusdem ä ö ð duo puncta in
 scribendo omittunt, & عايد *ry-âje* legunt; unde etiam in Accusativo Arabico ا *en*, de-
 munt sæpe vocalem seu illam nunnationem & legunt ä, ut pro اصلاً *æslen*, legunt &
 scribunt اصلاً *aslä*, planè, radicitus, & in fine commatis Arabici سماعاً و طاعة *semân we*
tä-ä, pro *tä-âten*, de quo etiam suprâ.

CAPUT SEPTIMUM.

De permutatione literarum inter se, & de quantitate syllabarum.

Literas in Arabicis ا و ي esse naturâ suâ inter se commutabiles, diximus suprâ, &
 id *Erpentus* in *Appendice primi libri Grammaticæ suæ Arabicæ* fusè explicat, ut &
Wasmoth Cap. 3. *sue Grammaticæ Arabicæ Amstelodami excusa*, nosque hujus
 mentionem faciemus, cum de verbis Anomalis Arabicis agemus.

In Persicis affines sunt literæ ب *be* cum و *waw*: پ *pe* cum ف *fe*: ت *te* cum
 د *dal*: د *dal* cum ذ *zal*: ف *fe* cum و *waw* & ب *be*: س *sin* cum ش *sin*:
 adeoque modò hac, modò illâ utuntur in vocabulis exprimendis literâ, sic آب *âb*, aqua,
 scribitur etiam او *aw*, aqua, پيل *pil*, elephas, فيل *fil*, idem, پدر *peder*, pater,
 پدر *pezer*, idem, &c.

In Turcicis ت *te*, د *dal*, ط *ty* sunt affines & inter se facilè commutantur,
 ut دورمق *durmak*, stare, æquè bene scribitur طورمق *durmak*: داغ *dagh*, mons, &
 طاغ *dagh*, idem: دولو *dolu*, plenus, & grandis, طولو *dolu*, idem, توتمق *tutmak*,
 & دوتمق *tutmak*, tenere, capere; sic ايتمك *itmek*, facere, mutato ت *te* in د *d*,
 ايدر *iderum*, faciam, non ايترم *iterum*. Sed de his in declinationibus nominum & conjuga-
 tionibus verborum.

Accentus in Turcicis, Arabicis & Persicis nulla est nota, nec observatur in purè Tur-
 cicis extra carmen quantitas nisi positionis, quando videlicet syllaba terminatur conso-
 nante, & altera immediatè sequens incipit à consonante, ut برقمق *brakmak*, projicere,
 quod etiam Doctiores efferunt quasi *birakmak*. Nam rarò incipit syllaba duplici conso-
 nante, unde ad efferenda nostra vocabula à duplici hoc modo consonante incipientia, ad-
 dunt inter utramque consonantem vocalem, quam tamen brevissimè efferunt, e. g.
 خريستيان *chÿristiân*, Christianus, فرانسجه *firançie* seu *firançie* (Docti enim o a
 be finale otiosum, sive etiam Dativi nota sit, sive Arabicum pro ö ä ferè nunquam aliter
 pronuntiant, nisi ut e) aut certè præposito ا *elif* dividunt illas duas consonantes hoc mo-
 do, pro voce Polonica *Leópolis* / *Leopolis civitas Russiae*, scribunt الوو, & legunt *iluw*:
 pro *Stiria* dicerent استريا *istiria*, &c. Quòd si duplici consonante finiatur dictio, eâ-
 dem ratione interjiciunt brevissimè prolatam vocalem, ut pro علم *ilm*, dicunt *ÿlm*, scien-
 tia, in dativo, v. g. علمه *ÿlme*, scientiæ, اوغل *oghul*, filius, اوغلم *oghüm*, filius meus;
 Sic pro Germanico *nichts* / quod Gallus effert uti *nix*, scribunt & legunt Turcæ نيس *ni-*
kÿs

kys. Persis tamen multæ syllabæ terminantur duabus consonantibus, ut *أسب esb*, equus, *أست est, est*: *دست dest*, manus: *فرج ferǧ*, vulva; & tunc, ut vides, ponitur supra ultimam.

Syllabæ ergo consonante terminatæ producuntur nonnihil, seu quasi essent accentu gravi notatæ proferuntur, quod patet maximè in extremis syllabis, quæ planè ita in Turcicis, ut in Gallicis, passim pronuntiantur, & ut in Italicis *amò*, amavit, *sarà*, erit. Cæteræ syllabæ breviter & ferè unitonè proferuntur in Turcicis.

In Arabibus autem & Persicis observatur à Turcis rigorosissimè quantitas, non tantùm in carmine, sed etiam in prosa. Nam præter positionem, quam eodem modo ac Turcæ observant, & quodammodo acuunt, aut in medio vocis elevant ac producunt, habent præterea has observationes illarum trium literarum *ا و ي elif, waw, je*, quæ, quando absque *hemze* ponuntur post consonantem vocali homogeneâ notatam, leguntur, ut *ā, ī vel ŷ, ū vel ō*; e. g. *با bā*, *بو bū*, *بي bī*; ut *باب bāb* . porta; *پا pā* p. pes: *بوق būk* . lituus, *بو bū* p. odor, *بوس bos*, osculatio: *بي bī* . sine: *بید bīd* p. salix; ubi tam notabiliter protrahitur sonus earum, ut videantur esse geminata *aa, uu, vel oo, & ii, vel yy*. In una autem eademque dictione sive Persica, sive Arabica inveniuntur interdum duæ aut plures syllabæ tales longæ cum una aut nulla brevi, & è contra, e. g. *پادشاهانه pādīshāhāne* p. Regaliter, regiè, regius, *آیین ājin* p. ritus, *حکته harekete*, (*Dativus est Turcicus vocis aliàs Arabica*) motui, ad motum, &c.

Π Α Ρ Ε Ρ Γ Ο Ν.

De correspondentiâ literarum Arabico-Turcicarum cum Syriacis, & Hebraicis.

Solent frequentissimè characteribus scribere Syriacis Arabicos Turcicosque tractatûs Orientales Christiani, ut & Hebraicis Hebræi, unde ne quid curiositati tuæ deesse videatur, exponimus tibi rursus Alphabetum Turcico-Arabicum, cum suppositis per singula literis correspondentibus Syriacis atque Hebraicis.

ب ت ث ج ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ك ل م ن و ه ي
 ا ب ج د ه و ز ح ط ز س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ك ل م ن و ه ي
 א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ ס ע פ ק ר ש ת צ

Scripturæ autem nexûs ita se habent in omnibus.

ا ب ج د ه و ز ح ط ز س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ك ل م ن و ه ي
 א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ ס ע פ ק ר ש ת צ
 אבגד הוז דוטי בלמו סעפז קרשת תבר צטג

